

Տարեկան շինել 10 բուրի կես տարվանը 6 բուրի:
Առանձին համայնքները 5 կապեցիկով:
Թիֆլիսում գրվում են միմիային լեզվադրասան մեք-
ուտարադատարացիք շինում են ուղղակի
Դիֆաուս. Редакция «Милан»

Խորհրդարանումը՝ բաց է առաջ տեսնել 10—2 ժա
(բացի կիրակի և տոն օրերից)
Հայտարարում էին ընդունվում է ամեն լիցուդ:
Հայտարարում էինների նամար վճարում են
խրաբանիսր դառն 2 կուսի:

TELL

ВЪ ГАЛЛЕРЕѢ АРЦРУНИ
ОТДАЮТСЯ ВЪ ПАЙМЫ
МАГАЗИНЫ
УРЪЯНЪМЪ ТЫЦЪРЪНЪ

Վարձով արդուհին

ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԵՐԵՎԱՆԻ

1-10

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ե երբին տեսուեթ իւն: Կամակ Թելաից: Կա
մակ Էինհաիթեանից: Կամակ Բազուից: Կամակ Վա
ղարշապատից: Կամակ Ալալցիսից: Կամակ Դերեն
դից: Կամակ Խմարքին: Եերբին լուրեր:—Ա թ տ ա բ ի
տեսուեթ իւն: «ΓΙΩΘΕΣ» լրարքին Թղմակցուիւնը
Պարսկաստան: Կամակ Թիւրքիլիքից:—«Իշակի» հեռա
կիրներ:—Յալաթարուծիւններ:

ՆԱԲՐԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՒՆ

13 Հոկտեմբերի

Խնութրեկից հարուստ Վախեթը, կարծես, դատապարտված է միշտ անշարժ մնալու։ Ժողովուրդը գտնվում է թէ՛ նիւթախն և թէ՛ մտաւորական աղքատութեան մէջ։ Այստեղ չը կայ ոչ օրինաւոր աւուստուր և ոչ միջումն։ Քաղաքը տարուց տարի դատարկվում է հարուստ բնակիչներից և մնում են միայն աղքատները։ Ստաւորական իշխանը էլ բոլորովին անշարժ է։ Թէլաւեղիք բացի մեր զպրօցներից, ուրիշ բարձրագոյն զպրօց չը գիտեն։ Այստեղ գութ է՛նք կարող գտնել մի տեղացի համալսարանական երիտասարդ, մի հասկացող զարդացած մարդ։ Թէլաւեցին սովորելով վրացերէն գրել կարդալը, նա արդէն գիտական է համարւում, սովորեցաւ արշինով չափելը, նա հմուտ ու ճարպիկ վաճառական է։ Այստեղ ամենեւին ուշադրութիւն չեն դարձնում քաղաքի աւագակութիւնների վրա։ Այս տարի երեք մարդ են վերաւորել, իսկ ամսոյս եօթին չորրորդին կտրտեցին։ Ի՞նչ է շնուում աստիկանութիւնը։ Մարդս շուկայով չէ կարողանում անցնել, հազար տեղից յիշցներ է լսում, փողոցում միմեանց քիթ ու պունդն են ջարթում։ Մեր քաղաքը նախանձելի չէ և բժշկի կողմից։ Այս վրա էլ բաւական զրկեցաւ լրագիրներում, բայց ոչ ոք ուշադրութիւն չը դարձրեց։ Մեր բժիշկը մամոնա շատ է սիրում։ Ես աւրիթ ունեցայ օրերումս այս իրողութեանը ներկայ լինել։ Մի մերձ ի մահ երիտասարդ, որը բժշկին ամեն մի այցելութեան համար 3 ր. էր վճարում, ինչըրում է ինձ բժշկին հրաւիրել։ Ես խնդրեցի բժշկին շուտափոյթ օգնութիւն հասցնել։ Այս պատասխանում է՝ «Ես այս օրագին գնում եմ գիւղը, երեկոյեան կը վերադառնամ»։ Երեկոյեան բժիշկը իմանալով հիւանդի երկնալի դրութիւնը, հրաժարեցաւ բժշ

կերպուց։ Եւպտեխարն էլ միշտ ապտեխայից բացախէ Գանձութեմ։ Գեղատոմսակով գալիս են ապտեխա, միշտ պատասխան են ստանում, որ նա կամ կլորն է, կամ մի ուրիշ տեղ, պէտք է մօտորված գէտ ու դէն վազվզես, մինչև նրան գտնես։ Իսկ ի՞նչ են մտածում Թէլաւեցիք, մի՞թէ մինչև այժմ չը խրատվեցան, ի՞նչու մի օրինաւոր բժիշկ չեն հրաւիրում իրանց ծախսով։ Եթէ անցեալը մոռացել են, Թող ներկան աչքի առաջ ունենան։ Մի՞թէ չեն տեսնում, թէ այս տարի կօկլիւնչ հիւանդութիւնը որքան անմեղ երեխանց զոհ է տեսնում։

Մենք ունենք թփեւաւում երեք հայկական ծխական դպրոցներ՝ երկուսը օրիորդաց, իսկ մինը տղայաց: Երկուսի մասին բաւական զրփեւ է „Մշակ“ լրագրում, մնում է երրորդը: Սա Մարիամեան օր. դպրոցն է: Սրան կառավարում է տ. Մակարեանը, առանց որ և իցէ ուսուցչեւ, մետօգոյի և պօգաւմայի: Եյս տիկինը համարեանման է թափառական հրէայի, որովհետեւ ամիսը մի անգամ տեղափոխում է իր զբարոցը: Սրա պատճառը այն է, որ այս տիկինը շատ անհանգիստ բնաւորութեան տէր է: Ղեւ երկու տանտիկիններին և փեսաւրի, այժմ դնաց երրորդի մօտ:

Նախանձելի չեն թելաւի հայոց եկեղեցիները՝ սուրբ Աստուածածնայ՝ Նորաշէն եկեղեցին քանդուած է, — փող չը կայ, տէր չը կայ: Նրա քահանաներից ա. Մ. Ժողովրդեան այնպէս է զգալացրել, որ էլ ոչ ոք եկեղեցի չի մոնում: Փոխանակը սուրբ պաշտօնը կատարելու՝ դաւի-դաւաբայի ետեից է ընկած, ամէն օր նստած է սուղում, սխտուում է կրէնտներին և աղօթականութեամբ է պարապում: Իսկ ամեն և իրար կի օրերը դամբը ձեռքին Աղանի ունին է որսում: Միւս եկեղեցին Չվել-Իսաւանու սուրբ Գեորգն է, կամ Գօրիս Չվարի: Եւ չորս քահանայ ունի, մինը նրանցից շատ ծեր է, ցերեկով քնած է, իսկ իշխով ժամ է ասում, այն էլ կէսը ճաշագարջին է ասում, այնպէս որ, երբ ժամի դրանը հասնում է, ժամը արդէն աւարած է, լինում: Առաւօտայ ժամի երեքին լալիս են միւս քահանաները, զանգ են աղլիս և ժամկոչից իմանում են, որ զիշխով գուրս է բերած ժամը: Այս եկեղեցին խողովրդեան համար չէ շինած, այլ քահանաների համար, որովհետեւ մինչև Ժողովրդի գալը քահանաները ժամը աւարտում են: Մինչև Ժողովուրդը կը հասնի եկեղեցի, տէր-Եւ արդէն զենարանում միս է գրկում: Որովհետեւ խօսակցութիւնը քահանաների վրա է, ուստի մի քանի խօսք էլ զեղբրենք Վերեցիխու տէր-Նինոյ Այստիկ ժամանակներուն այդ զիւղումն էի, այդ տեղ մի մարդ զանգառակցաւ ինձ աւելով՝, «Ժող 8-ը տարի է ես նշանված եմ, իմ նշանածից ունեմ երեք որդի, բայց այդ ուստա տէրտէրը չէ պատկում, որովհետեւ ես 6 ր. եմ տալի, իսկ նա 10 է պարգում: Եւ մի խեղճ մարդ լինելով չեմ կարող 10 բուրի տալ ու այսպէս մնացել մտաբերուած»: Սա հարստահարուածին չէ: Դեռ համարձակվում են այդ-

պիտի քահանաներին իսաչ, փիլոն և այլ
գորգեներ առաջարկել: Մի՞թե այդպիսի-
ներին պէտք է քաջալերել: Այդ Սելիս-
ցի/այ գիւղում ամսոյ 10-ին իշ. Գ. Ար-
լուկ/ինակին դաշոյնը խրելով իր փորի
մէջ, սպանեց իրան: Պատճառը ասում են
այն է եղել, որ Սղնախի հաշ. գառարա-
նում գործ է ունեցել և ամսույ է տուել:

Կախեթ եղի

ՆԱՄԱԿ ՀԻՆ-ՆԱԽԻՋԵԻԱՆԻՑ

15 հոկտեմբերի

Ուստաց և պարսկի պատերազմից յետոյ
ի քառի տուն հայ բնակիչներ զաղթելով
Եայմաստի գաւառից, այժմս բնակվում են
Ատախչէւանի գաւառի Պփնուխ գիւղոսի
ընդ թիւը հասնում է մինչև երկու հաւ-
իւր տուն: Պիւղս գուրի է ծառադոցսրից,
իողմբըրը պարսպում է մեծ մասամբ եր-
բարործութեամբ, և յատարութիւն գնա-
ով, հաղիւ հայ կարողանում են իրենց
նարու ան ապրուստը ձարի: Ուսնն մի
սասարակ պատերով շինած, փայտաշէն
և եղցի, որի կուռից, անձրև գալու մի-
ողին ամեն կողմից կաթկաթում է. ու-
նն երեք զինեաւուններ և երեք քահա-
այք. սոցանից մէկը զասամեալ է, իսկ
րկուսը երեք կամ չորս ասրուան նորըն-
աններ են: Սոցանից մէկը յարգելով Մա-
հաի դրած նոյմբին, բոլորովն գործ չէ
ծածու գինի կամ օղի, իսկ միւսն է խո-
էն քահայայ Մախասանից:

Եւս տարի մայիս ամսին եկաւ այս
 Երզնէ Երեւանի նահանգի թեմական
 ետեւչ պ. Պաշտեանցը, որը Սե-
 ւափաւ Սաթղիկոսի հրամանով սրեց
 ողորդին քարոզել մի ուսումնարանի շի-
 ւթեան մասին, և ժողովրդի համաձայ-
 ութիւնով ընտրեց երեք հոգարձուներ և
 ուսումնարանի վերահսուչ նշանակեց
 այր Խորէն Սալխասեանցը: Եփսոս որ
 Պաշտեանցը չէր հասկացել հայր Խո-
 շնի պակասութիւնը, կամ օրինաց հա-
 ստակ հոգի, հաւատ հայհոյել և ջուր
 խնդու միջոցին ժողովրդի հետ կռուելը:
 Այր Խորէնին ի՞նչ էր փոյթ ուսումնա-
 ւոր կամ տեսչութիւնը, սորա համար
 ող հաստատուն իննն ղինետունները:
 ան երկու կամ երեք երեխայք նրա տան
 ք, որ սովորում են 5 կամ 6 տարիների
 թացքում հազիւ թէ վսեկերով կարգալ,
 ոյհեաւ, ամառը տէր հօր կայուն
 մնն քշել, իսկ ձմեռը դոմում տաւար-
 թի տակը մտրթի և նոցա աղբը բամայ
 ել: Այր Խորէնի ի՞նչ գործն է դպրոցի
 տեսչութիւնը: ասա մայրացի մտաւ մէջ

Ետևա ամենայնիւ, հայր Խորենը բա-
նական ճարպիկ և խորամանկ է, նա նմա-
ն է Աշտարակի Քաղթառեանց տէր-
նիկ քստին, որին սատանն չաքուճ են
սուսնում: Եւ ժողովրդի կամ մեծա-
մանիւր սրտերը դէպի իրան գրաւկող
մեջաւ Լորնջակու գետին մերսը դառ-
նալ: Թէև այդ խորհուրդն փնաց անկա-
րար, բայց մերարութեան փոխարէն գոր-
ծակալութեան պաշտօն ստացաւ, որի պատ-
գ

Ճառով նախընտանցիկ մահտեսիս արդյունք մի
քոհան ձի բնձայ տարաւ, և արժանապա-
տիւ անկամօքը, հոգեւոր կտաւաբար լինե-
ամեն մէկին հինգ պուղ լաւ սպիտակա-
հատ կորիտաշու գօրին տուաւ:

Երբ որ դարուն սխալում է հայր Խորենի գործերն էլ սխալում են, ամեն առաւօտ վաղ, տէր հօր սովորութիւնն է այս, ախպէր Օհանէս Մաշկօին, Շէրօն (այսպէս է անուն տալիս իր եղներին) լծել է գիւղի որ և է մի կողմի ուրիշներին պատկանող արտերը ինքնագլուխ վարել կամ ջրել: Ո՞վ կը համարձակօի նրա երկայնաւոր բահի հարուածին արժանանալ. այն ինչ կը տեսնէ իր գլուխը երկու կտոր էլաւ. ո՞վ կարող է հակառակել նրան: Պիւղի զրազիրն էլ չ'ա է. գործակալութիւնն էլ որ ստացաւ այն էլ աւելի: Բաւական է որ մի երկու անձիք իրար հետ կռեցին, իսկ իշոյ կը զիմեն տէր հօրը, իսկ իշոյ կը պատրաստէ երկուսի համար էլ ըստ արժանոյն խնդիրներ, մէկին շինական դատարանը կողակէ, իսկ միւսին հաշտարար դատարանը, և որ կողմից որ աւելի պարգեւ ստացաւ, նորա համար միջնէ անգամ փաստաբան էլ կը գաւնայ, բայց վայն եկել է միւս կողմին: Այսպէս էլ միշտ գիւղի մէջ միշտ խառնակութիւններ է դրում, հողաբաժան վեբլիներ բնութում, նոցա հաստատութեան թերթերը գրում, և որոնց մի անգամն էլ ինքն է եղած, որովհետեւ քանի տարի է զիւղի զըրազրութիւնն ինքն էր անում:

Հայր Խորենի արժանապատիվեան մասին փերոյիշեալ զործերում և իր աշխատութեան մասին Պփնութայ երբ ուսումնարաների համար, երեի աւագ քահանայութեան և խառայ փիթին իրաւունք կր տառայ օրհնութեան թղթով:

ՆԱՄԱԿ ԲԱԳՈՒԻՅՑ

16 հոկտեմբերի

Ինքն ըստ ինքեան մի յայտնի ճշմարտութիւն է, որ գաւառական ժողովրդի ունեցիկ, անկիրթ և միանգամայն խառնրեծամանութիւնը, զուրկ լինելով ինքնուրոյն յառաջադիմութեան ընդունակութեանց, մեծ կարօտութիւն ունի մասնաւոր արդացած անհատներէ արժեցութեան, որ կեանքը ժամանակակից պահանջներին չամեմտտ յառաջդիմելու համար: Եւ յոյսաճառով ամեն մի գաւառական քաղաքի արդացած և լուսաւորված անհատները, բունք կազմուծ են ժողովրդի տրդպէս աասծ, նտելիքէնտ դասը, հեռեաբար պարտաւոր են բարի, ազնիւ և անշահասէր նպատաով ազդել խաւար ամբողի վրա, աշխատել աշխրան ժամանակակից պահանջներին հաեմատ ուղղութիւն, ջանալ՝ զնչտցնել հին աստապաշարունքները, որոնց մէջ նա դաերի ընթացքում անշարժ ապրելով կրում աշտօր զանազան տեսակ մնասաւար յատութիւններ: Եւ յէ հաա և Ռաբուի զարացած անհատների գիտաւոր բարոյական

պարտականութիւնները մէկը դէպի հասարակութիւնը: Բայց տեսնենք, թէ նրանք արդեօք ճանաչում են այս պարտականութիւնը: Նշմարտութիւնը ստիպում է ինչ այդ հարցին բացասական պատասխան տալ: Սակայն ի՞նչ է Բագուի ինտելեկտ մասի կեանքի նպատակը—ահա մի ուրիշ հարց, որին կը տանք հետեւեալ պատասխանը, որը հազիւ թէ միջնաբերական լինի: Բագուի զարգացած դասի կեանքը իսկապէս ոչ մի նպատակ չունի, նա ապրում է նրա համար, որ ապրէ: Ուտել, խմել, զուարճանալ, հիւրանոցներու գնահատան անբարոյական նպատակները համար մեծ գումարներ շոյելը, գիշերը մինչև լոյս աչքերը տրտնելով կուրբ կանանց սեղանի շուրջը, կաւիճի փոշի կուլ տալ, յետոյ մէկըմէկու անպատիւ անել, գանազան կեղտոտ, փողոցային խօսքերով միմեանց դէպի մենամարտութիւն (ԿՅՅԻՄ) հրաւիրել բայց յետոյ փոշիմանել և երկշտութեամբ հեռանալ: Հասարակական շահերը իրանց անձնական շահերին զոհել, մարդկային արժանաւորութիւնները ոտնակոխ անել, ուրիշները ազատութիւնը խլել, սակայն իրանց ազատամիտ ձեռքները ժողովրդի մտաւոր և բարոյական առաջադիմութեան երդուեալ թշնամիներ լինել, բայց աշխատել արտաքուստ իրանց զարգացած, յառաջդիմ և լուսաւորված ձեռքները:—Հա մեր զարգացած դասի, մեր ինտելեկտիկայի կեանքի նպատակը: Ի՞նչ օրինակ պիտի վեր առնի ժողովրդի անկիրթ մեծամասնութիւնը այդպիսի հրեշտաւոր ինտելեկտիկայից: աւել ի՞նչ կարող է սովորել նա նրանից, եթէ ոչ շաղկապութիւն, անբարոյականութիւն և այլն: Մենք իրաւունք չունենք մեղադրել Բագուի հասարակութիւնը թոյլութեան և անշարժութեան մէջ, քանի որ նոյն իսկ լուսաւորված դասի կեանքը մի այդպիսի մնայլ պատկեր է ներկայացնում: Չենք կարծում, որ Բագուի հասարակութիւնը այդքան յետադիմ լինէր, եթէ նա ունենար իր շահերը հոգացող ճշմարիտ ինտելեկտիկայից, չենք կարծում, որովհետեւ ամենայն մի հասարակութեան յետադիմութեան առաջին պատճառն է նրա ժխտութիւնը, բայց Բագուի հասարակութիւնը, պէտք է խոստովանած, որ ժխտ չէ, նա առատաձեռն է դէպի ամենայն բարեգործական նպատակ, ինչպէս նա այդ քանիցս անգամ ցոյց է տուել փաստերով: Բաւական է յիշել այն հազարները, որ նա նուիրեց յոգնու Սասարակական սովատանջների, այն հազարները, որ նա տուել է իր «Մարդասիրական» ընկերութեան և այլն: Բայց նա կարծում էր ունի միայն գործունեայ մարդիկներ, այնպիսի զարգացած անձերի, որոնք կարողանան առաջնորդել նրան: Բայց որտեղից դնեն այդպիսի անձինք, քանի որ մեր շուրջը նայելով տեսնում ենք, որ նրանք խոյս են տալիս հասարակութիւնից, երկշտութեամբ հեռու են փախչում հասարակագոյտ գործունէութեան ասպարէզից, անարժան են համարում ունենալ ժողովրդի անկիրթ դասավարդի հետ որ և իցէ յարաբերութիւն, կարծելով, թէ իրանք մի մեծ բաներ են, արհամարհական աչքով են նայում նրա վրայ, չեն նայելով, որ իրանք են միայն արժանի արհամարհանքի: Ելլապէս է ահա մեր զարգացած դասի վարմունքը և այդ պատճառով մենք մի անանձինք ուրախութիւն գրացինք, երբ անցել օրը լնցինք, որ «Մարդասիրական ընկերութեան» ուսումնարանի նոր տնօրէն թիկնի պ. Արամեանը, որը մի գործունեայ մարդ է երևում—խնդիրով դիմել է կառավարութեան, որ սա թոյլ տայ իրան

ընկերութեան դահլիճում դաստիարակութիւններ անել, մեծ մասամբ առողջապահութեան և տնտեսականութեան առթիւ: Մենք պատրաստ ենք մի այսպիսի զեղեցիկ փաշարութեամբ և ցանկանալ նրան բոլոր սրտով աջողութիւն իր այդ դիտաւորութեան մէջ: Չենք կասկածում, որ Բագուի հասարակութիւնը անտարբեր չի մնայ դէպի պ. Արամեանը և կօդովի այդ հանգամանքով: Նոյն այդ պ. Արամեանի աշխատութեամբ, այս օրերս տեղւոյս ուսուց թատրոնական մշտական խումբը տուց մի ներկայացումն յօգուտ Սասարակական սովատանջների, որի գոյացած գումարը, նայելով հանդիսականների թիւին, պէտք է նշանաւոր լինի: Արամեանի էր այդ երեկոյ տեսնել տիկին Արամեանին, որ հանգուցեալ ազգասէր Ստեփանոս Մարգարեանի աղջիկն է, և տիկին Եղորդեանի աշխատութիւնը թատրոնի բուֆէթում: Արամեանութիւնը պահանջում է յայտնել մեր անկեղծ շնորհակալեքը պատուէրի տիկիններին, որոնք դէպ օրինակ կարող են լինել մեր մնացեալ հայ տիկիններին, որոնք գիշեր ու ցիւրեկ զբաղված են իրանց տուալետով: Շիրվանդակ

ՆԱՄԱԿ ՎԱՂԱՐՇԱՊԱՏԻՑ

Հոկտեմբերի 16

Ուստատանում հայութեան կենտրոն այժմ համարվում է Թիֆլիսը, որովհետեւ այդտեղ են ժողովված մեր ինտելեկտիկան, մեր մտաւոր թաղմը ոյժերը: ամենքս, դուստացի հայերս մեր ամեն հասարակական գործակատարութեանց մէջ օրինակ պիտի առնենք Թիֆլիսից: Իսկապէս այդպէս էլ անում ենք: Օրինակ, թիֆլիսցիներ անտարբերութեամբ է վերաբերվում դէպի այնպիսի մի հարց, ինչպէս է առաջնորդականը, նոյնը անում ենք և մենք: Եւս մի քանի ամիս է, որ Թիֆլիսը առանց առաջնորդի է մնացել: Թիֆլիսցիներ չէ՞նք մտածում ինչպիսի իրան համար առաջնորդ, իսկ ո՞վ կը լինի առաջնորդ,—այդ թիֆլիսցիներ համար դուցէ մի և նոյն է: Գնեն այդպէս պէտք է եղբայրացնել, տեսնելով նրանց անհոգութիւնը և անտարբերութիւնը: Երբեք մենք չենք դատաւարել ներս հետաքրքրված ենք այն հարցով, թէ արդեօք ո՞վ կը նշանակվի Թիֆլիսի պէս մի նշանաւոր թեմի առաջնորդ: Միշտ հարց ու փորձ անում ենք այդ մասին մի ճիշտ տեղեկութիւն լսել և ահա տեղեկանում ենք, որ այդ պաշտօնի համար հրաւիրվում է Սարգիս Կարապետ: Մենք գրեթէ ոչինչ չենք գիտենք սրբազանի ընդունակութեանց մասին, բացի մի քանի հատ ու կտոր տեղեկութիւններից, որոնք մեզ են հասած նորա գործունէութեան մասին վերջին ուսումնարանական պատերազմի ժամանակ: Սակայն գրականագէտ յայտնի է, որ նա, ինչպէս չէ համադատաւորանող ժամանակից քաղաքական հանգամանքների, արձակեցաւ իր պաշտօնից և նրան փոխարինեց հայր Օրմանեանը: Նոյնպէս մեզ յայտնի է բաւական ճիշտ աղբիւրներից, որ նորին սրբազնութիւնը մի քանի հարիւր հազար ոսկիների տէր է... և Թիֆլիսցիները տարելով թիֆլիս փաշայի բնաւորութիւն է ստացել... Լուում են, որ Լըմիսից հարց են առել Թիֆլիս մի պարոնի, թէ ինչպիսի

ընդունելութիւն կը գտնի Թիֆլիսում այդ առաջնորդը: Թէեւ ես և ինչ հետաւորը համոզված ենք, բազմաթիւ փաստերի վրա հիմնվելով, որ Լըմիսիցում ժողովրդի ձայնին, առաջնորդական և այլ ազգային—եկեղեցական հարցերի վերաբերութեամբ ոչինչ նշանակութիւն չեն տալիս և այդ մի թօզ է, որ փշում են Թիֆլիսի ինտելեկտիկայի ներկայացուցիչներից Վերկուսի աչքերին: Նոյնպէս ասում են, որ Յարութիւն կախկոպութիւն մասնացոյց է եղել Պետրոս Եպիսկոպոսը, որ անցեալ զարնանը հեռացաւ Լըմիսից դէպի Ս. Պօլիս յայտնի նպատակների համար և յայտնի հրահանգներ ստանալով... Գուցէ այդ ենթադրութիւնը անհիմն էլ լինի, սակայն Պետրոս սրբազանի Ս. Պօլիս լինել և Յարութիւն սրբազանի հարստութիւնը հաստատ գրական կարելի է համարել այդ լուրի ճշգրտութեամբ... Իս ինչ պարտք համարեցի ծանօթացնել Թիֆլիսի հասարակութեան իրանց առաջնորդացուի անձնաւորութեան հետ և այժմ նրանց մտում է հարկաւոր տեղեկութիւններ ժողովել այդ եկեղեցական ընդունակութեանց մասին և ապա դասել՝ կարող է արդեօք նա համապատասխանել այդ պաշտօնին, Թիֆլիսի պէս մի նշանաւոր քաղաքում առաջնորդ լինելու... * * *

ՆԱՄԱԿ ԱՆԱԼԻՑԱՊԱՏԻՑ

Հոկտեմբերի 15

Կարգավով «Մեղուի» № 76 թերթում Ախալցխայից Յեթեւորիկ Վեյնիթերը մակամուսնելով մը թղթակցութիւնը, որն իր աչքում դերանը թողած, ընկերին աչքին շուրջ կործնել, աւերող չեմ համարում մի բանի խօսք խօսելու: Ուսումնարանից եւ վաճառատնից մեր փաճ Վեյնիթեր պարոնը, ցաւ է գգում, թէ «ձեպէի մանջ թուղթ մէ շարադրել տուել, իրան քանցելարն է դրել, ներս մտնողին դէմ կու տայ, մեծ քաշեցէր իստեղ» և վերջապէս շատ մը ասոր նման բաներ, ուսումնարանների և այլ գործոց վերաբերութեամբ: Այն, հրեշմարիտ է, կայ եղբր այդպիսի թուղթ մը, բայց ոչ թէ ձեպէիանցի քանցեալը, այլ ժողովրդի մեղքում, և այլ գործարարը ոչ թէ ձեպէի մանջ է, այլ իր իրաւունքը ճանաչող ժողովուրդն է, ում հոգն է, թէ մեր ժամկտի ցանցաւորտ մանչուն կամքին ընդդէմ է: Այնպէս ընծերբող թող հասկանայ և ուշադրութիւն մը դարձնէ միայն այն կէտին վրայ, թէ 10—12000 ռուբլի տարեկան ծախք ունեցող ուսումնարան մը (այն ալ Ախալցխայ մէջ) փոքրիկ տղաքի տնային տնային ծախքն է: Բայց, փոքի, մինչ զի գաստիսարակիչ 12 փ. արծեն: Կարծում եմ, որ ժողովուրդը, մասնաւոր Ախալցխայ եկեղեցին, ուսկից այնքան գումար դուրս կը տրուի միայն ուսումնարանի համար, այդպիսի գումարը մի մի կողմով է հաւաքել, բոլորն աղքատ քանիներից: Հարցնում եմ այդ խարդախաւոր տնային տնային պարոնին, թէ իր ամբողջ կեանքում, ունի արդեօք մի փառս զոհած աղդին, եկեղեցուն կամ ուսումնարանին: Այդ տնային տնային պարոնին ամենօրեայ տնային է ծաղրել ժողովուրդը, ծաղրել միանգամայն այն բարերարին, որոյ դուրս տարիներով ուղորդել էր կրօնը: Այդ տնային տնային պարոնին ամենայն խորհուրդէր էր Ախալցխայ երկրում ուսումնարանաց ծախսն կրկնապատկել, իր համախոհներին առատ ուսմիլ բաշխելով, որով ինքն ալ խաբար միջոց կուենար: Իր տղորական դերը խաղալու, եւ այդ նպատակաւ համոզել պ. թեմական տեսչին եւ մի բանիսին, որոց մեղքում խեղճ ժողովուրդը հաւատացած է իր ուսումնարանաց սանձը, այդ պարոնները փոխեցին նախկին ուսուցիչները (որոց աշխատանքնայն պատուները արդէն ի նկատի ունի ամենայն մի անպաշտան), նորանց տեղ ընդին նոր նոր մողիստներ: Ըսել կուզեմ փորձապետներ, որոնք բացի իսկ մը խելացոր իրողութիւններից, օրորական հար արշարայս զարգում ա. բ. ուսուցանելու տեղ, լաւ դպրութեան, սոց ու քեանմանայ եւ այլ ածելու ձեւն են ուսուցանում: Այս իրողութիւններից յետոյ դեռ ես պ. Վեյնիթերը ցանկանում է ուսմիլները շատացնելու համար գումար աւելացնել, եւ իրեն անհամապէս եղողներուն բամակեց սովալուկ արջի նման

կը յարձակվի, ինչպէս յարձակեցաւ ձեպէիանցի բամակեց, բայց այդպիսով նրանից, ինձանից կամ ուրիշից ինչ կը տանի: ձեպէիանցի թերթը մի պարզ եւ արդար խնդիր էր ժողովրդեանմէ պատրաստված եւ ոչ ձեպէիանցի, զորն արդէն մի ամսից աւելի է ուղարկված է Վեյնիթեր Կառնիկիսին մեր ուսումնարանաց դրամական եւ այլ բարեկարգութեանց մասին: Թ. Գլխախմբանց

ՆԱՄԱԿ ԳԵՐԲԵՆՏԻՑ

Հոկտեմբերի 19

Ձեր պատուական թերթի միջոցաւ կը ծանուցանենք, որ առաջիկայ յունվար ամիսից Գերբենտում, Մարիա-սեան օր. կարդոյն կից, կը բացվի մատենադարան, որ եւ կունենայ ամենօրեայ ընթերցարան, ուստի կը խնդրենք յարգելի հեղինակներից եւ առատաձեռն պարոններից նուիրաբերութեամբ հարստացնել մեր աղքատիկ մատենադարանը, ինչով որ կը բարեհաճեն: Հասցէն: Дербентъ, въ армянскую дѣвичью школу. Անգարա գործակատար ժողովը Կոնստանտին Մեկիր-Շահնապարեանց, Յովակիմ Եղորդեանց:

ՆԱՄԱԿ ԽՐԱՊԱՐԻՆ

Թիֆլիս, 25 հոկտեմբերի

Ներկայ ամիսի ճանապարհորդների հետ զարկ քաղարս Վարդաշէն զիւղից հորից եւ մորից որը երկու ուտիացի եղբայրներ 13 եւ 15 տարեկան, անձարացեալ դիմել էին օտարների օգնութեամբ ուսումնարանում ընդունվելու համար: Այս բանի մասին տեղեկանալով, Գրիգոր քահանայ Մանգալանին շտապեց հոգալ որբերի մասին, որոնցից միը յանձնեց պ. Բէլախանցին որդեգիր, որ իր արդիւնքով իր սեպական ուսումնարանում ուսումն տայ, իսկ փոքրին Երմիսեան ուսումնարան ընդունեց արտաքոյ կարգի թշուալաւու երեւելի աշակերտ, որի բոլոր հոգացողութիւնը եւ տանը պահելը յանձնաւու եղաւ տէր-հայրը: Կը ցանկանք, որ առաջիկայ տարուայ մէջ նոր ընտրվելի հոգաբարձութիւն յիշեալ երեխային ընդունէ ուսումնարանի որդի գլխերի կարգում, աղատելով տէր-հորը վերոյիշեալ հոգացողութիւնից: Տէր-հայրը միշտ հոգում է մէնակ այդ տեսակ անօգնական պատանիների մասին, ինչպէս ներկայումս նկարչութեան արհեստը կատարելագործելու պատճառաւ Ս. Պետրոսիկը դնացող Աղեքանայի Ս. Խրիստենայից համար քործակալներ է գտել, որոնք հետեւեալ պարոններ են Աղապի Մեկիր-Ս. Եղորդեանց: Միւսույն Բարախանց, Գեորգ Բեգալեանց եւ Գրիգոր Հալիվերեանց, որոնք ջերմ սիրով աշխատում են օտարադրութիւնը շարունակելու: Յիշեալ ուսանող նկարիչ խիստ ընդունակութեան եւ արմատիկ միջոցի տէր է: որի հայրը քաղաքիս անկարող քահանայներից միըն է: Սրա համար մեր շնորհակալութիւնը յայտնելով տէր-հորը թանձր կեղեցիկ ընծարքին, կը ցանկանանք յաջորդութեան ատորագործութեան շարունակելու: Գրիգոր Սարգսեանց

ԳԵՐԲԵՆՏԻՑ ԼՈՒՐԵՐ

ՕՐԻՌԻՒՄԻՐԻՑ մեզ գրում են, անցեալ ծննդյան ծանուցումն ժամանակ Բարախանց պ. պ. հազարբեկեան եղբայրները ուղարկած էին 200 ռուբլի օրորութեան քաղաքներին բաժանելու համար: Պ. պ. հազարբեկեան եղբայրները թէեւ Թաւրիզում են բնակվում, բայց համարվում են օրորութեան բնակիչներ:

Նոյն տեղից մեզ գրում են. այս տարի չէրամի եւ խաղողի բերքը յաջող չէր: Վաճառականութիւնն եւս վատ դրութեան մէջ է: Ժողովուրդը անցեալ տարվայ ծանրութեան ժամանակ բաւարարվելու պարտաւոր է լինել, այս ծննդը նոյնպէս հացի մասին մեծ նեղութիւն պիտի կրէ: օրորութեանց վարելահողեր չունենալով, ստիպված են միշտ իրանց ուտելու հացը ուրիշներից գնել, իսկ գնելու համար աղքատ ժողովուրդը փող չունի:

Կարծի նախագի Շորապիւի շրջանի ԳԵՂԱՍԵԱՆԻ Գեղից մեզ գրում են, թէ կատարապէս պ. Ն. Զարուբեկեան, այնքանով յիշեալ զիւղը, նուիրեց տեղային ուսումնարանին 50 ռուբլի: Նոյնպէս նուիրեցին պ. Գաւառապետի ծառայութեան մէջ գտնվող պ. Ա. Գաւառապետի ծառայութեան մէջ գտնվող պ. Ա. Մեկիր-Շահնապարեանց եւ պ. Ա. Մեկիր-Շահնապարեանց իւրաքանչիւր 15 ռուբլի:

ՄԵՂՐԻ զիւղից մեզ դուռն են. տեղային քահանայները իրանց անվայել վարմունքով միշտ ժողովրդի մէջ զայնպիսի անհաճութեան եւ երկարատևութեան պատճառ են դառնում: Եթէ այդ գիւղը դալիս է մի օրինաւոր վարժապետ, իսկոյն քահանայները ճշմարտութեամբ են նրա հետ, եւ այն աստիճան ներգայնութեամբ են, զգուշացնում են, միջոց վարժապետը ստիպւած է լինում հոգեւոր իր պաշտօնը: Ոչ սակաւ խոսովութիւն են պատճառը պիտի մէջ, միանալով այս եւ այն հարստի, վաշխաւուր կամ ժողովրդի արհիւն ծծող մի հարստաւարիցի հետ: Այս պատճառով, երբ նրանց վրա գտնուած է լինում հոգեւոր իշխանութեանը, միշտ պաշտպանողութիւն են գտնում իրանց նմաններից:

Թեմական վերատեսուչ պ. Բարսեղաբեկը խնդրում է մեզ տպել հետեւեալը. «Ընթերցող հայ հասարակութեանը արդէն յայտնի է հայ լրագրութեանը մատարութեան կայ ապագայ 1881 թուականի ամսաթիւին արձակուրդին կազմել ԹԻՖԼԻՍԻՄ ընդհանուր ուսուցչական ժողով, որին, բացի Թիֆլիսի թեմի ուսուցչներից, ցանկալի է որ մասնակցեն եւ միւս թեմերի ուսուցչները: Այդ ժողովի նպատակն է մեր հոգեւոր ուսումնարանների հիմնուր բարեկարգութիւնը ներկայիս պահանջներին համեմատ, որ կիրառուողի այն ժամանակ, երբ որ մեր ուսումնարանները կը ստանան միօրինակութիւն, ընդունելով որոշ ուսման ծրագիրները եւ կառավարելով հաստատ կանոնադրութեամբ: Այսպիսի մի մեծ եւ ընդհանուր օգուտն ծառայող գործ յաջողութեամբ կատարելու համար հարկաւոր է նախապատրաստութիւն, որով արդէն զբաղւած են քոյրարիս մէջ երկու յանձնաժողովներ. մինը ուսումնական, որ պատրաստում է հարկաւոր ծրագիրները, միւսը տնտեսական, որ պիտի հոգայ ընդհանուր ուսուցչական ժողովի համար հարկաւոր ծախսերը: Այս ծախսերը հոգալու համար մենք չունենք օրինչ ուրիշ միջոցներ, բացի հասարակութեան կամաւոր նուիրատուութիւններից, որ պիտի լինի միշտ արտապայտուութիւն այն համակրութեան, որ նա ունի դէպի մեր ազգային ուսումնարանները, որոնց մէջ կը մտնէ մեր սերունդը: Ուստի յայտնելով հասարակութեանը տնտեսական յանձնաժողովի անդամների անունները, որոնք են. պ. պ. Վարդապետ Գրիգորեան, Յովհաննէս Գրիգորեան, Պարթև Մելիք Կարապետեան, Խաչատուր Բալանթարեան, Մովսէս Թաւադեան եւ Արտաշէս Մալիքեանց: Եւ խնդրում ենք խնամաբար ինքնուրեւ եւ այն անձանց, որոնք կը ցանկանան իրանց կամաւոր նուիրելով նպատակը ապագայ ուսուցչական ժողովի իրաւորմանը, ուղարկել իրանց նուիրելու կամ յիշելով պարոններից մէկին, կամ «Մեղրի» եւ «Գործի» պ. խմբողիւններին:

ՄԵՂՐԻ զԻՒՂԻՍ ԵՄԻՆՈՒԹԻՒՆ

«ГОЛОСЪ» ԼՐԱԳՐԻ ԹՂԹԱՅՈՒԹԻՒՆԸ

«ГОЛОСЪ» լրագրի մէջ տպւած է հետեւեալ թղթակցութիւնը պ. Պօլսից, հոկտեմբերի 26-ից: Այստեղ օրվայ հարցը կազմում են քիւրդերը, քիւրդերը եւ քիւրդերը: Քիւրդերով է զբաղւած այժմ Թիւրքաց ամբողջ հիւանդ մամուլը, որ Եւրոպայի աւելի էլ վատթար սարսափներով է սպառնում, եթէ նա ձեռք չի վերցնի Թիւրքիայից: Քիւրդերով զբաղւած է ամբողջ ազգաբնակչութիւնը, որի մի բաժինը մահապաշտները ուրախութեամբ քուշը կորցրել են, իսկ միւսը՝ քրիստոնեաները հասել են մահաձեռք յուսահատութեան: Քիւրդերով են զբաղւած պետութեան ներկայացուցիչները, որոնք զեռ ալքանական դժուարութիւնները չեն վերջացրել եւ պատահում են նոր անկարգութիւնների, որոնց կատարում է Փոքր-Ասիայի մէջ Թիւրքիան այն նպատակով, որ անգործ դարձնէ պետութիւնների փորձերը նրա գործերի մէջ խառնվելու մասին Ռուսաստանի եւ Պարսկաստանի սահմանների վրա: Իսկապէս ո՞վ ինչ գործ ունի այն անիշխանութեան հետ, որ բարոյական վնասներ է տալիս Ռուսաստանի շահերին եւ նիւթականապէս աղքատացնում է Պարսկաստանին:

Իսկոյն ստացված եւ քաղաքի մէջ արա-

դութեամբ տարածված լուրերի համեմատ, Հէյկա-Լապտուլաշի աջողութիւններից ուղեւորւած ապստամբ քիւրդերը կազմում են 100,000 մարդ, որոնք գնեւորված են Մարտինի հրացաններով եւ թիւրքաց զինագահներին ստացված թնդանթութիւններով: Թաւրիանի այդ գոնդերը սկսեցին լուծել քրիստոնեաների հարցը՝ եւ աւերակ դարձնել Պարսկաստանը, որը վաշխաւոր է գեաւորների հովանաւորութիւնը այն ժամանակ, երբ Մարդաբէի փոխտնորդը բացարձակ պատերազմում է նրանց հետ «յանուս Լատուս» մարդաբէի եւ ի պատիւ նրա վարդապետութեան: Իսկապէս քիւրդերի յարձակմունքը Պարսկաստանի վրա շատերը նրանով են մեկնում, որ Թիւրքիան կամենում է խաբել Եւրոպային եւ առիթ չը տալ նրան կասկածելու, թէ Թիւրքիան մասնակցի է այն արեւնշիւթեան, որ պատրաստվում է Հայաստանի համար, որովհետեւ Թիւրքերը այնքան «ինքնուրոյ» են գործում, որ չեն խնայում միշտ անգամ իսլամի պարսկաստանցի որդկերանցը: Այսպիսով խեղճ Պարսկաստանը «իշի մարտիրոս» է հանգիստնում միայն այն պատճառով, որ Թիւրքիայի շահերը պահանջում են այդ, եւ այսպիսի քաղաքականութիւնը գործ են դնում եւրոպական հողի վրա:

Պարսկաստանի այստեղի ներկայացուցիչը ստացաւ իր կառավարութեանց ամենադրական ապացոյցներ, որ Հէյկա-Լապտուլաշը միայն անուամբ է քիւրդերի ապստամբութեան առաջնորդ, իսկ ապստամբներին իսկապէս առաջնորդում են Թիւրք օֆիցերները, որոնք քիւրդերի բուհնուներ ունեն հազաւ: Թնդանթութեանը կառավարվում են Թիւրք թնդանթութեան ղեկավարները: Այսպիսով Հէյկա-Լապտուլաշը, որ իրան քիւրդ ցեղերի իսլամ է յայտնել, սուլթանի հաւատարմ գործակաւորը եւ նրա կոյր գործիքն է: Եւ ամենքին յայտնի է, որ սուլթանը ցանկանում է հանգիստ ֓ոքր-Ասիայի մէջ քրիստոնեաների վերածափման աւանդութեանը կոյծերը եւ հիմնել այնտեղ մի ուժեղ մահապաշտական կայսրութիւնը «հօրանի հզօր օրէնքների» համեմատ: Ուրեմն Եւրոպայից երեք ամիս ժամանակաւ միջոց պահանջելով հայկական գործերը կարգադրելու համար, Թիւրքիան թուաբանօրէն ձիշդ հաշւեց այն ժամանակամիջոցը, որ հարկաւոր է նրան հայկական հարցը «վերջացնելու» համար եւ այնպէս վերջացնելու, որ այլ եւս նրա մասին չը խօսվի:

Պարսկական հետեւեալ նահանգները արդէն քիւրդերի ձեռքին են. Միւսղաթ, Մարաղա, Բինար, Սուլթանլիկ եւ Ուրմիա: Այդ տեղերի մէջ քիւրդերը կարողացան կենդանի պահել մի քանի հազար կանանց եւ երեխաներին, որոնք ապստամբութեան էին փնտրում մեծքանների մէջ: Հայաստանի մէջ կրակի եւ սրի զօհ են դարձրած 170 գիւղեր, որոնց տեղը այժմ անվաճ են կանանց, օրիորդների եւ երեխաների այրված ոսկորները:

Տեսնելով, որ Թիւրքաց կառավարութիւնը բացարձակ անցել է աւագանների կողմը, Հայ ապստամբների առաջնորդ Մարտինը դիմեց ինքնավարութիւն ունեցող Հէյկա-Լապտուլաշի հայերի իշխանին հետեւեալ հրաւերով: «Իշխան, ինքը դարբեր ընթացքում արեւն Թափելով պաշտելի մարինե հողի վրա, մեր նախնիները գերեզման էին մտնում այն յոյսով, որ Մախախտութիւնը մի ժամանակ իրանց որդկերանցը այնքան ոյժ եւ քաջութիւն կը տայ, որ նրանք կը կարողանան վերջինգիր

լինել իրանց անարգանքի համար եւ ազատել եկեղեցին պիղծերի կապանքներից: Այդ պղծեալները մեզ ստում են. «Եթող ջնջվեն այս երկրից ձեր նախնիների անունները, թող վերջանան ձեր տղօթքները: Ինչ պէտք է պատասխանենք, իշխան, պատմութեան եւ Լատուսի պատաստանի առաջ մեր հայրերի յիշատակը ոչնչացնելու համար: Միացնենք մեր ոյժերը գոնեապատուաւոր մահ ստանալու համար, եթէ չենք կարող ազատել մեր նախնիների յոյսերը եւ ժառանգութիւնը՝ Հայ ազգի անունը եւ կրօնը: Լատում են, որ այս հրաւերը Օգոսթինի մէջ ոտքի կանգնեցրեց Ծերերին եւ երիտասարդներին: Այլա՛հ գիտէ, թէ ի՞նչ հետեւանքներ կունենան այս պան պատասխանատու կը լինի իր խղճի առաջ նրա համար, որ ինքը շողքօրթից վերջին, մաշված բողին, որի անունը Թիւրքիա է:

Ռուսաստանի հարաւային սահմանների մօտ իսլամական նոր գաղանթեան երեւալը Հէյկա, Խալեֆ եւ Ֆանատիկներին գրաւող ուրիշ անուններով, մարդաբէի գերեզմանի եւ նրա փոշիի անունով, որի հրաւիրելը, այդպիսի կորստաբեր եւ անաւթ շարժման աջողութիւնը, այդ բոլորը անկասկած կը ստիպէ Ռուսաստանի այստեղի ներկայացուցիչն եւ անհաղաւթ եւ գործնական ընթացք բռնել: Եւ ճշմարիտ, բաւական է ի նկատի առնել մահապաշտական երեւալութեան վառ լինելը, Պարսկաստանի եւ Թիւրքիայի սահմանների մօտ, ուստաց երկրի մէջ բնակվող մահապաշտական ամբօխ տգիտութիւնը, որ կարելի լինի գնահատել Հէյկա-Լապտուլաշի աջողութեան կորստաբեր բարոյական ազդեցութիւնը: Իսկ Լապտուլաշը իր կամքով, կամ ուրիշ թեւադրութեամբ Մեկան կամենում է մի այնպիսի տեղ տեղափոխել, որ Երեւանից երեք օրվայ ճանապարհի հեռաւորութեամբ է գտնվում: Եւ ինչպէս է ասել, որ այս բոլորը այնքան նշանաւոր է Ռուսաստանի շահերի համար, որ նա միւսներին շարքում չի կատարի մի իդամիլի դեր, որ հարեմական բողի վերաւորանքին բխացած մարդու ծիծաղով է պատասխանում: Ռուսաստանի համար այժմ շատ ուշ է ընտելանալ այդպիսի դերին, մինչեւ անգամ եթէ այդ անհրաժեշտ լինի եւ պահանջ է Եւրոպայի աւատական քաղաքականութիւնը:

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

Լոնդոնի մէջ հրատարակվող «Daily News» լրագրը ստացաւ հոկտեմբերի 28-ից հետեւեալ հեռագիրները քիւրդերի ապստամբութեան մասին Պարսկաստանի մէջ: Մեզ գիցեց, Քասն հազար քիւրդեր լաւ զինաւորված Մարտինի հրացաններով, Հէյկա-Լապտուլաշի առաջնորդութեամբ արշաւում են Թաւրիզի վրա: Այժմ քիւրդերի այդ ամբօխ գտնվում է Մարաղայի մէջ: Նրանք ջարդեցին Սուլթանլիկի ամբողջ ազգաբնակչութիւնը: Թաւրիզի կանոնաւոր զորքերի թիւը ընդամենը 2000 է: Բաղաւոր մեծ տագնապի մէջ է: Թեհրանից պարսից շահի հօրեղբոր հրամանատարութեամբ շտապով ուղարկված են 7000 օգնական զօրքեր, աւստրիացի հինգ օֆիցերներ եւ տասերկու թընդանթներ: Երեկվայ հեռագիրը հաղորդում է, որ քիւրդերը շարունակ ջարդում են բնակիչներին: Քիւրդերի եւ պարսկական զօրքերի մէջ մի քանի աննշան կռիւներ են եղել: Թեհրանից, իսկապէս ստացված,

որ Թիւրքիա-հարաւային քիւրդերի Հէյկա-Լապտուլաշ Թիւրքիայից անցաւ Պարսկաստանի օգնական զօրքերով եւ ամբարձրւում է Ուրմիա: Քիւրդերի առաջին զօրաբաժինը թողեց պարսկական զօրքերին եւ ուղեւորվեց դէպի հարաւ, Համադանի կողմը: Այդ զօրաբաժինն հանդիպելու համար ուղեւորվեց Թեհրանի զօրաբաժինը: Քիւրդերը գրաւել են 3000-ից աւելի քառակուսի մղոն եւ ընդհատում են հաղորդակցութիւնները:

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐԿԻԱՅԻՑ

Վաղարշակեան, 10 հոկտեմ.

Այս մի շաբաթում անգլիկ շէնկոց մի տիրեցի Վաղարշակեան, հայք առանձին, առանձին խօսում են, քիւրդը եւս առանձին խորհուրդ են կազմում. Թէ ինչ պիտի լինի մեր վիճակ, նաեւ ասում են միայն հայք չեն որ գնեւոր են մեր կրօնի դէմ, այլ ուրիշներն են: Քրդերէն բազմաց սուրսափ տիրած է, այս ինչ, այն ինչ հայուն դիմած են, որ վտանգի միջոցին պաշտպանին զանոնք: Ոմանք ալ խօսում եւ յայտնի պնդում են, Թէ մեր արեւան վերջին կաթին կը թափենք, առ այս իրեանց կրօնամոլ շէնկերուն դիմած ու թելադրված են, որ եւ նոքա դիւրեւն կը շրջին, կը թելադրեն, բայց ուղածնին չափ յոյս չեն գտներ սովեալ քիւրդերէն, որոնք եկած են դռնէ ի դուռ հաց մուրալու: Դառն Հէյկա-Լապտուլաշ խափա պատգամներ դրված է քրդաց ու իսլամեան հրաւերներ է կարդացած, որ գնեւոր յանուն մահապաշտական կրօնի եւ շտապաւ առ ինքն զալ փութան, առարկելով, Թէ պատերազմ բացած է պարսից դէմ ու երեք ճնշանօթ գրաւած է: Դոյնպէս կը յորդորէ Պապիոսի Միւթէսարիֆ փաշան զմահապաշտական, որ օգնեն յիշեալ Հէյկին: Միւս կողմէ հայերն եւս այստեղ այնտեղ դիւրվում են, մին զմիւսն է գրգռում, մինն այլում է քարոզում, այլ մէկն ոմանց վախ ազդում, մի այն եւս անցեալ պատերազմին կոտորածն է մտաբերում ու խօսում, մի այն հայոց եւսմունքն է զովում, ոմն ասում է, Թէ Վաղարշակեանին կրնայ եւ պատրաստ են քրդերին դէմ դնել 2000-էն աւելի անձինք, միւսն ընդհատում է նրա խօսքն, փաստաբանելով, Թէ հայն կրնայ իր չորս անգամէն աւելի թշնամույն անվիր լինալով, եթէ զէնք ունենայ, ահա, ասում է նա, երբ հայն անպատրաստ է, զէնք չունի, մեծ հարուած պիտի կրէ, եթէ սուղ միջոցի մէջ չը հոգալուի:

Այս ծայրը կառավարութեան մէջ ալ տարածվում է, պաշտօնեայր ամենայն ուժով տուրք են հաւարում. աղքատին սատարի զանախոնում, առեւտարակ ամեն անձէ պահանջում են: Վիւրեր կան, որ դառն աղքատ են, նորանցից եւս անթերի պահանջում են: Իրիցու գիւղացուց մէջ միայն երկու հոգի կայ հարուստ, միւսներն առանց ցանքի, բայց այս մի քանի օր է բանտի մատակարար են: Կառավարութիւնն հայ պաշտօնեայց երբէր խորհուրդ չը հարցնէր, այլ ուղածն լինէ, երբ խօսեւոր իրաւունք պահանջէ, կը պատժուէ երբ բացակայ գտնուի կը պատժուի. միայն Թէ նա ժողովուրդ մէջ տնկվելով, կառավարութեան ըրածը վաւերացնելու է:

Կրօնամոլ միալիւսմաններ կրած են օրքատոր զբաւարտել հայոց վրայով, այս ինչ տեղ հայք դիւրեւս մորթեցին, վնասեցին, չարաբեցին եւ այլն...: Առ այս սկսած են հայոց խափ դէպերն եւ մարգեւերն կրակի տալ գաղտնի:

«ՄՇԼԱԿ» ՀԵՌԵՐԻՆԵՐԸ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՒՆՑ

Ս. ՊԵՏԵՐՍԲՈՒՐԳ, 29 հոկտեմբերի: Այսօր տպագրական օրէնքները վերաբնող մասնաժողովի առաջին նիստը կը լինի:

ՓԵՏԵՐՍԳ, 28 հոկտեմբերի: Կերված Լուիզա Միշկի այստեղ հասնելը պատճառեցաւ համալրական մի մեծ ցոյցի: Որովհետեւ պատգամաւորների ժողովը հրաժարվեց ժողովրդական կրթութեան օրինադիր օրական միւս հարցերից առաջ քննել, միւսնաւորութիւնը հրաժարական տուեց: Լատում են, որ Բրեւոն կը կազմի նոր միւսնաւորութիւնը: ՕՊՈՂԵՆՈՒ ՕՆԵՐՈՅՈՒ

Խմբագիր—հրատարակող ԳԻՐԻՈՒՐ ԱՐԴԻՈՒՆԻ

въ 1881 году въ г. Тифлисъ еженедѣльнаго русскаго юридическаго журнала

Журналъ „Судебные Порядки“ будетъ выходить съ января 1881 года по воскресеньямъ, въ объемѣ не менѣе двухъ листовъ небольшого формата, подъ редакціею присяжнаго повѣреннаго округа Тифлисской судебной палаты Александра Ивановича Карабекова, по слѣдующей программѣ:

еженедельного юридического журнала „Судебные Порядки“

- 1) Передовыя статьи, заключающія въ себѣ общіе взгляды на состояніе правосудія въ судахъ гражданскихъ и положительнаго законодательства.
 - 2) Судебные процессы имѣющіе общественный интересъ.
 - 3) Юридическія замѣтки и изслѣдованія, имѣющія предметъ обсужденіе общихъ началъ права, отдѣльныхъ законоположеній, мѣстныхъ обычаевъ, судебныхъ рѣшеній, опредѣленій и т. п.
 - 4) Юридическія извѣстія, заключающія въ себѣ свѣдѣнія о явленіяхъ общественной жизни, имѣющихъ юридическій интересъ.
 - 5) Библиографическія извѣстія, заключающія въ себѣ свѣдѣнія о вновь выходящихъ юридическихъ сочиненіяхъ.
 - 6) Офіціальныя извѣстія, содержащія въ себѣ свѣдѣнія о новыхъ законоположеніяхъ, распоряженіяхъ правительства, движенія по службѣ, судебные указатели и резолюція по дѣламъ, назначеннымъ къ слушанію въ Тифлисскомъ окружномъ судѣ и Тифлисской судебной палатѣ.
 - 7) Фельетонъ: а) полемическія статьи, не имѣющія характера передовыхъ статей, и б) отдѣльныя мелкія статьи юридическаго характера, не вошедшія въ составъ предыдущихъ отдѣловъ.
 - 8) Объявленія.
- ПОДПИСНАЯ ЦѢНА:** на годъ съ доставкою въ Тифлисъ и пересылкою въ другіе города Россіи **семь** рублей, на полгода, для подписчиковъ г. Тифлиса **четыре** рубля, для иногородныхъ **четыре** рубля **пятьдесятъ коп.**, по почтовому союзу—на годъ **десять** руб.; отдѣльные нумера по **двадцати** коп.
- Подписка принимается: въ Тифлисъ: до 1 декабря сего года въ квартирѣ редактора, на Коджорской улицѣ, домъ № 8, а съ 1 декабря въ помѣщеніи редакціи—въ пассажѣ каравансарая Тамамшевыхъ, на Эриванской площади, въ г. Елисаветполѣ—уполномоченнымъ при управленіи государственными имуществами Р. И. Карабеговымъ, въ г. Кутаисѣ—присяжнымъ повѣреннымъ М. А. Кикодзе, въ г. Эривани—присяжнымъ повѣреннымъ В. И. Егіазаровымъ.
- Редакторъ-издатель **А. КАРАБЕГОВЪ.**

(10) 2.

ՄԻ ՕՐԻՈՐԴ, որ ուսում է ստացել
 արվելու է Լ, օն դ'օն ու մ, տալիս
 Ֆրանսերէն և անգլիերէն լի գունդի
 ասելու: Հասցին Ս ապէրն ալ ասփո
 ր, № 37:

Ծախսվում է մի կտոր շուրջ 400
ստամբուլի սաժեն Կար գետի երկրորդ
նցքի մոտ, իւրաքանչիւր սաժենը
ընդունով: Հարցնել Միխայիլ
կայա փողոցի վրա, Գուրգենբեկովի
մը, № 5:

[illegible]

ՎԵՐԺՈՒՀԻ ԲՕԴ.ՋԵԿԻՉ ԴԵ-
ՍԵՐ Է փառուս է պատրաստում է Է-
ԲԵԽԱՆԵՐԻՆ ԲՈՂՈՐ ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆ-
ՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ ՀԱՍՏԷՆ ԿԱՐԵԼԻ Է ԽՈՒՆԿԵԼ
ԷՆՖՈՒՐՆԵՐԵՆՑԻ ԶՐԱՎԱՃԱՌԱՆ-
ՆՈՂԻ ՄԷՐ:

3-3

Իհնչե առաջիկայ 1881 թիւ յունվար
ամիսը Երեւան քաղաքում կը տպագրվի և
ստանձնին գրքով լոյս կը տեսնի ԲԱՅԵԻԻ
ԵՆԵՆԻԹԻՆ անունով կիպասանութիւնը: Տպա-
գրութիւնը կը լինի գեղեցիկ և մաքուր
զրդէրէ վրա: Իւրաքանչեւր գրքի գինը
կ'աւելանայ 5 րուբլի գրվողների
համար նշանակւում է 1 րուբլի: Իսկ տպա-
գրութիւնը յետոյ գնողների համար գինը
կը բարձրանայ: Պ. պ. բաժնետոյնը թող
բարեհաճեն իրանց վճարը ուղարկել այս
հասցեով. Шума. АВЕЛЬЮ ДАВИ-
ДОВИЧУ АПРЕСЯНЦУ. Въ конто-
рѣ АРУНИЦА.

Հրատարակիչ Ա.ԲԵԼ Դ. ԱՊՐԻՍԵԱՆՑ
8-10

Պուր և կա մամուլի առկից Մանկա-
կան ձայնագրեալ երգարան խմբագրու-
թեամբ Լզնիկ քահանայի Արդևկանց
Հրատարակութեամբ Զ. Գրիգորեանցի
Ընդունուած է Արարիսեան գաղանդում
և թեմական վերատեսչի բարեհաճութեամբ
Տիկիսի բոլոր ուսումնարաններում Աւ-
ճառվում է բացառապէս Զ. Գրիգոր-
եանցի Մովսիսեան գրալսմանուսոցում.
Գինն է 40 Կ., գումարով առնողներին զի-
ջումն կը յիշի:

10—10

ՍՍՏԱՅՎԱԾ ԵՆ *տղամարդկերանց, կանանց և երեխաների* ԿԱՍՏՈՐԻ ՇՆԼԱՊԱՆԵՐ ԵՒ ԳՆԱՐԿ-
ՆԵՐ ԵՒ *այլ նորաձև ապրանքներ արտասահ-
մանի նորաձև պահեստի մէջ, որ զանվում*
ԵՒ ԳՎՐՅՈՎԱՅԱ *փողոցի վրա ՍԱՐԱԶԵՎԻ ԵՒ*
ԵՐՈՎԱՆՈՎԻ *տանը* ՎԵՐԵՆ ՅԱՐԿԻ *մէջ, Գիրգի-
դովի վարչապետն ոտնամանների խանութի*
վերեւը: ՄՈՒՏԲԸ ԲԱԳԻՑ: *Տղամարդկերանց*
ՇՆԼԱՊԱՆԵՐ 2 Բ. 55 *Կ-ից և աւելի թանգ:*

ՍԵՐՈՆ ԳՈՂԱՍՏԱԿՆԱՆԿ

9—10

9-10

ՓԵՐՈՍ ՀԱՅԵՍՏԱՆԻ եռամսյա պատկերագրող հանդեսն կը հրատարակ-
վի ի 1881 թվականին չորս անգամ, այն է՝ Յուլիուսին, Ապրիլին,
Յուլիոսին և Հոկտեմբերին: Դրա իրաքանչիւր տետրը կը պայուսա-
կէ իւր մէջ 3—4 քառածալ թերթ 12—16 պատկերներով նոյն ձևով, ինչպէս հրա-
տարակողն ինքն ինքն զայնոր:

ՓԵՐՈՍ ԷՎԵԼՍՏՆԻ պատերազարդ Հանդիսի ներքին, ուղղութիւնն, տպագրութեան գեղեցկութիւնն և պատկերաց ընտրութիւնն կը մնան անփոփոխ ինչպէս էին մինչև յայժմ:

Տարեկան բաժանորդագրություն ղկնն, հանդերձ առաքմամբ, է՛ն րուբլի փակիր 4 ժամրի: Խմբագրութեան հասցէն այս է. Москва, Меньшикова башня, домъ Милованова, Ея Превосходительству Издательницъ армянскаго журнала „Маякъ Арменіи“ Софья Мсерианъ.

Ուսումնասիրելու է այդ կարող են բաժանորդ գրուիլ բաց լի խմբագրություններին՝ նաև ներկայ ամի պատուեղի զործակալաց մաս, ևս և ի Տիֆլիս Այնտոնական և ու Օ. Գրիգորեանցի վրավաձառանցներում, և յերևան՝ Պ. Աբգար Գուլամիրանցի մասը։

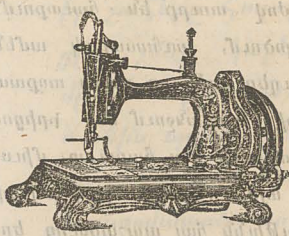
Եթե «ՓԵՐՈՍԻ» 1880 ամի պատուելի բաժանորդքն ըբրեհաճին նորոգել իւրեանց բաժանորդագրութիւնը և առաջիկայ 1881 տարւոյ համար՝ մեր հանգիսի հրատարակութիւնն ապահովուած կը լինի:

ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉ ՍՈՓԻԱ ՄՈԵՐԵԱՆՅ

10—10

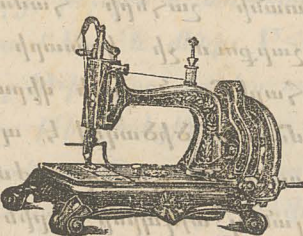
ՊԼՏԻՒ ՈՒՆԵՄ **ՅԸՅՏՆԵԼ** թիփլիսի յարգելի հասա-
րակութեանը, մանաւանդ թիփլիսէց ԲՆԱԿԱՆ ԾԽԱՆՍՈՐ
սիրողներին, որ ներկայ ամպայ մէջ ծխախոտի մեր ԳՈՐԾԷ-
ԲԱՆԻ մէջ ստացված են թիւրքիայից ԱՄԵՆԱԲԵՂԶԻ յատ-
կութիւնների ԾԽԱՆՍՈՐՆԵՐ, այսինքն՝ ԵՆԻՋԻՕ ԿԷՕ
ԲԷԿ, ՊԵՐՍԷՋԱՆ ԲԱՄՐԱ, ՀՈՒՄԱ, ԲԱՔԻԱ, և
ՍԱՄՍՕՆ ամենաբարձր տեսակից։ Յիշեալ ծխախոտներից միայն
ՊԼՏԻՒՐՈՂՆԵՐԻ համար կը պատրաստուին։ **ԳԻՆԸ**
1 **ՓՈՒՆՑԻ** համար **ՎԷՅ ՏԵՍԵԿՆԵՐԻՅ** 4, 5, 6, 8, 10
և 12 բ., մի փունտ **ՍԱՄՍՕՆԻ** ԾԽԱՆՍՈՐ առթէ 3, 4 և 5
բ., այ. այ. գնողներին խնդրում եմ իրանց **ՊԼՏԻՒՐՆԵՐՈՎ,**
ԴԻՄԵԼ ծխախոտի իմ **ԽԱՆՈՒԹԸ,** որ գտնվում է **ԴՎՕՐ**
ՑՕՎԱՅԵ փողոցի վա, **ԱՐԺԻՌՆՈՒ** տանը № 1: **ՕՏԷ-**
ԲԱՐԵՂԱՐԵՑԻ պարոններին խնդրում եմ պատուէրներ **ՆԱ-**
ՄԱԿՆԵՐՈՎ, և **ՓՈՂ**, ուղարկել պատուէրների համեմատ։ Պա-
տուէրները անյապաղ կը կատարվեն և կուղարկվեն առաջին **ՓՕՍ-**
ՏԱՅՈՎ:

Գործարանատեր Ն. ԻՕ.ՋԱՐԶԵԼՆՅԱՑ

Կ. ԳԼՆՑԵՐ

ԵՏԵՄԵՆՍԿԵՅԵ ՓՈԴՈՑ

տուն, Օռւբալովի, Եկող ձեռագյ
սեղծոյի համար առաջարկուում են պա-
տուկի հասարակութեանը Մեծ
ԲԱՆԵԱՊԻԹԵՄԻ ՉՆՈՒՄ և ՈՏԻՐ Կարի ՄԵՐԵՆԵՆԵՐ, երօպա-
կան առաջնակարգ ԳՈՐԾԻՐԵՆՆԵՒՅՑ
ԷԺԵՆ գներով, այսինքն Չեռքի մեքենաներ 12—15 բուրբ: Ուրի 50—80 բուրբ:

20—52

0 PL8N38

1881 [d.]

Ռ. Յ. Տէր-Լեւոնեանցի, գինն է 15
կոպէկով:

Վաճառվում է Ջաքարեա Գրիգորեանցի Վիվկասեան զրաւաճառանոցում

Տվեալս:

7—20

Ֆ. Կ. ՁԱՄԼԻՒՄԿՈՒՄ ԴԵՊԱՏԱՆ ԿԻՑ ՄԻՈՒՆԻՍԻՊԱԿԱՆ ՓՈԴՈՑ Տ. ԿՕՏՐԻԵՒԵ: ԱՄԵՆԱԿԵ ՕՐԸ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ ԵՆ առաւօտեան 11 ժամից մինչև երեկոյեան 5 ժամը ներքին, երեկոյեան, ջրային, վնասերական և կաշու հիւանդութիւններ ունեցող ՀԻՄՆԱԴԵՆՐԸ

4-6

Իրիւնանի, ոսկու և արծաթի իրեղենները ՏԵՐ-ՆԵՒՈՂՈՍՈՎԻ ԽԵՆՈՒԹԻ և ԱՐՇԵՍՏՆՈՑԻ ԿԱԹՕԼԻԿԱԿԱՅ ափողոցի անկիւնից Արմանսկի բազարի վրա տեղափոխված է ԴՐՎՈՐՑՈՎՅԱՆ ափողոցը ԱՐԾԻՈՒՆՈՒ տանը: Իրեղեններ գնելու, պատուէրներ տալու և իրեղենները նորոգելու համար խնդրում է մեզ իմ խանութը: Նոյն տեղը ստացված է մեծ քանակութեամբ ոսկի, արծաթ է և բրդեան տի իրեղեններ և ժամացույցներ: Պահելը չափազանց է՝ ժան են:

Մ. ՏԷՐ-ՆԻԿՈՂ ՕՍԾԿ

2-3 (2)